

A 8. osztály eredményének háttérvizsgálata.

2007

Az iskolázottság társadalmi hatása a továbbtanulásra

A kutatások és eddigi vizsgálatok kimutatták, hogy a gyermek továbbtanulási döntésére és hajlandóságára hatással van a szülők iskolai végzettsége. Az iskolázottabb szülők gyermekei nagyobb valószínűséggel választják a tanulmányok folytatását, mint akiknek a szülei kevésbé iskolázottak. Az iskolázott szülők jobban fel tudják készíteni gyermekeiket mielőtt iskolába kerülnek, vagy pontosabb információkat tudnak adni az oktatás várható hasznáról, költségeiről, sikeresebben adják át gyermekeinek a tanulás iránti preferenciájukat. A klasszikus tőkeelmélettel élve (Bourdieu) az *anyagi tőke kezdeti fontos szerepét egyre jobban átveszi a kulturális tőke.*

A tanulást azonban nemcsak az eddig említett tényezők befolyásolják, hanem az egyéni képességeknek is nagy szerepe van, így a szegényebb, kevésbé iskolázott szülőknek a gyermekeinek is megadott a lehetőség, hogy társadalmi pozícióba kerüljenek.

A rétegződéskutatások (Kolosi, Róbert) és az elit-kutatások (Szelényi) arra a következtetésre jutottak, hogy Magyarországon a kulturális tőke jelentősége mellett egyre több mobilitási csatorna tölt be egymást kiegyenlítő szerepet, mi ún. státuszinkonzisztenciában érhető tetten. **A társadalmi egyenlőtlenségek konzisztensebbekké lettek, amit jól mutat a társadalom egyre nagyobb mértékű kettészakadása. Azok a dimenziók, amelyek régebben nem feltétlenül jártak együtt (anyagi,- kulturális tőke, munkaerőpiaci pozíció, települési lejtő), egyre jobban egy irányba fejt ki hatását.**

Az 1997-ben 7. osztályosok körében végzett vizsgálat a következő megállapításra jutott.

„A tanulmányi átlagot viszont erősen befolyásolja az *anya és apa iskolai végzettsége*, valamint az anya foglalkozása. Érdekes módon a továbbtanulási szándékokat csak gyengén, a tanulmányi eredményt pedig szignifikánsan nem befolyásolja, hogy valaki az ország keleti

vagy a nyugati részén lakik. Ennél **erősebb kapcsolatokat találunk a településtípust illetően, vagyis szignifikáns kapcsolat van a szülők iskolai végzettsége és a között, hogy falun vagy városban laknak.**¹

Hasonlóan, mint az én osztályomban a továbbtanulás irányításában az anyáknak volt a legtöbb beleszólásuk, de a gyerekek szerepe volt hivatott eldönteni, hova is szándékoznak továbbtanulni. A középfok utáni továbbtanulási aspiráció- tehát, hogy valaki dolgozni akar, vagy felsőfokon továbbtanulni- erősen befolyásolja az általános iskolai továbbtanulást is, hiszen aki hosszú távon akar tovább tanulni, az inkább megy gimnáziumba, míg azok akik minél előbb dolgozni szeretnének azok pedig a szakképző iskolákat.

A hosszú távú karrier ambíciója a tanulási teljesítményt is befolyásolja, mert inkább mond le pillanatnyi örömeikről, előnyökről az, akinek hosszú távú továbbtanulási ambíciói vannak.

A korábbi vizsgálatok eredményei inkább az apa foglalkozását és az anya iskolai végzettségét emelték ki a tanulmányi eredményre gyakorolt befolyásoló tényezőként. Az anya iskolázottsága a vizsgálatban is fontos befolyásoló tényező, de Lanner Judit rámutat, arra, hogy **az anya gyakorolja a legerősebb hatást közvetlenül és közvetve a foglalkozásán és az apa iskolai végzettségén keresztül. A foglalkozás annyiban is fontos, hogy mennyi ideje jut a gyerekekkel való törődésre. A testvérek száma ettől függetlenül fejti ki hatását, de kisebb mértékben, mint a tanulmányi teljesítményé.**

A gyerekek egyéni képességei és a családi háttér hatása együtt érvényesül az iskolai eredményességben, a tanulmányi teljesítményben az individuális és a társadalmi hatások is domináns tényezők.

Gimnáziumba történő továbbtanulást azok a szakmunkásvégzettséggel rendelkező szülők támogatják, akik jobb módúak, a finanszírozási terheket hosszú távon is vállalni tudják, mert a munkaerőpiacon eladható szaktudást még további tanulásba fektetett évekkel szükségesek megtoldani. Lehet ez egy érettségire épülő szakmaszerzés, vagy a bolognai rendszerbe történő felsőfokú képzés elkezdése.

¹Lannert Judit: **Pályaorientációk** EDUCATIO 1998/3

http://www.neumann-haz.hu/tei/educatio/educatio/1998osz/contents_hu.html 2007. 02.12..

A szakmunkásképzőbe jelentkező szakmunkás végzettségű anyák gyermekei közül már többekben megvan a vágy a jobb tanulmányi eredmény elérésére, a vágyak között is szinte mindegyiknél szerepel a jó iskolai teljesítmény. Azt mondhatjuk, hogy a gimnáziumi továbbtanulás a munkaerőpiacon csak akkor térül meg igazán, ha utána van esély a még több évig tartó felsőfokú továbbtanulásra is.

A szegényebb családok jól tanuló gyermekei inkább választják a szakközépiskolát, amelynek célja elsősorban nem a továbbtanulásra való felkészítés, hanem a munkaerőpiacon hasznosítható szakmai ismeretek átadása.

Ezt reálisan felmérték tanítványaim szülei és olyan szakközépiskolákba próbálták őket terelni, amelyek lehetővé teszik, hogy az iskola elvégzése után már el tudnak helyezkedni a munkaerő piacon és a család anyagi terhei segíteni tudnak.

A gimnáziumokba történő jelentkezésszámok szerintem magasak, nem is fog minden jelentkezőnek sikerülni, de működött a próba-szerencse elv. A gimnáziumok között ugyanúgy, mint bármelyik iskolatípusnál létezik egy típuson belüli hierarchia.

Kiváló, jó és elfogadható címkékkal, mely a felvételek által tovább növelik az egyenlőtlenséget. A bejutás a legjobb gimnáziumba csak azok részére adatik meg, akik a követelményeknek eleget tudnak tenni. Ők azok a gyerekek, akik jövőre orientáltak, akik nem sajnálják a „hosszú” időt a képzettségi színvonal emelésére annak érdekében, hogy minél nagyobb kulturális tőkére tegyenek szert.

Mindig találhatóak olyan egyének, akik a társadalmi egyenlőtlenségrendszer hasonló szintjén helyezkednek el, a körülmények hasonlósága ellenére a várható tendenciákkal ellentétben szerzik meg, vagy veszítik el az iskoláztatáshoz kapcsolódó profitot.

A 8 általánost végzett édesanya gyereke a legerősebb, kéttannyelvű szakközépiskolába megy, de a többi 8 általánost végzett szülő gyermekét is biztosan felveszik a szakmunkásképzésbe, ha a szakközépiskolába való bejutás nem is fog sikerülni.

A tanulmányi teljesítmény és a csoportban elfoglalt hely összehasonlítása

Tanulmányi eredmények és tanulmányi rétegek

Először a nemek és a tanulmányi teljesítmény között vizsgáltam az összefüggést.

A legrosszabb tanulmányi átlag: 2

A legjobb tanulmányi átlag: 4,8

A három tanulmányi réteg: 2-2,9/ I.

3-3,9/II.

4-4,8/III.

A tanulmányi eredmény alakulása

lányok											fiúk										
	11.	12.	13.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	14.	4.	6.	9.	10.	1.	2.	7..	5.	8.	3.	21
8.	3,2	4	3,3	3,9	4	3,1	3,8	4	3,8	2,6	3,2	4,8	3,4	3,4	3,4	4	3,1	2,7	2,1	2,1	
7.	3,8	4,1	3,7	4,3	3,9	3,9	4,1	4,6	3,8	2,4	3,2	4,8	3	3,6	3,8	3,8	3,2	2,8	2,2	2,6	
6.	3,8	3,8	3,7	4,3	4	3,5	4	4,2	3,5	2,2	3,2	4,7	3,2	3,7	3,3	3,7	3,5	2,8	2	2,5	3,8
5.	3,3	4	3,3	4	3,8	3,5	4	4,2	3,5	2,2	3,2	4,7	3,2	3,3	3,5		3,7	2,7	2,2	2,3	4,3

1. táblázat: A tanulmányi átlagok alakulása nemek és évfolyamok szerint

A táblázat elején szerepelnek az „A” csoportosok (nyelvórán), melyek a lányoknál :11-19 és a fiúknál : 4-10 számozásúak. Az „A” csoportban sokkal több a lány, mint a fiú.

8. osztály: Lányok átlaga: 3,3 < 0,4 Fiúk átlaga: 3,7

7. osztály: Lányok átlaga: 3,9 0,6 > Fiúk átlaga: 3,3

6. osztály: Lányok átlaga: 3,7 0,3 > Fiúk átlaga: 3,4

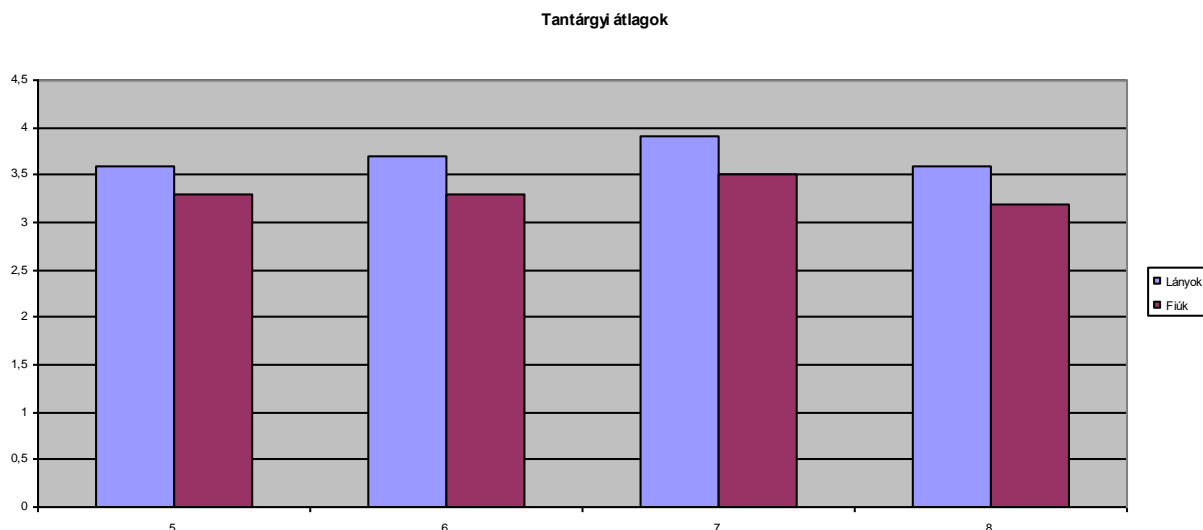
5. osztály: Lányok átlaga: 3,7 0,4 > Fiúk átlaga: 3,3

Látható, hogy nyolcadik osztály félévében, amikor a továbbtanulás szempontjából fontos lenne a jó tanulmányi eredmény, az romlott a 7. osztály év végi eredményéhez képest.

Az is látható, hogy egészen nyolcadik osztályig egyenletesen, 3-4 tizeddel magasabb volt minden évben a lányok átlaga és egyenletesen kevesebb volt a fiúk átlaga.

Jelzi ez az összehasonlítás is azt, hogy a serdülőkornak ebben a szakaszában a társkapcsolatok fontossága felülírja a tanulási teljesítmény növelését.

A szociogramon is szembevetendő a másik nemű választások sokirányúsága.



1 diagram: Az évfolyamonkénti tantárgyi átlagok

Az 1974-es vizsgálat² az a minta, mely 50 általános iskolai osztályra terjedt ki. Alatta az általam vizsgált osztály tanulmányi rétegek szerinti megoszlása.

A mintában is a fiúk és a lányok aránya megközelítően azonos, mint az általam vizsgált osztályban.

	Tanulmányi rétegek közötti eloszlás %-ban					
	I.		II.		III.	
	lányok	fiúk	lányok	fiúk	lányok	fiúk
MINTA	40,27	: 24,62	34,34	: 35,75	25,37	: 39,61
5.	10	: 30	80	: 40	10	: 20
6.	10	: 27	70	: 63	20	: 10
7.	10	: 40	50	: 50	40	: 10
8.	10	: 30	90	: 60	0	: 10

4. táblázat: tanulmányi rétegek alakulása osztályonként nemek szerint.

A mintában szereplő osztályokban nyilván szerepelnek a tanulmányi átlagokban a készségtárgyak is, szemben az én vizsgálatommal, ahol nem szerepeltetem. Ez pár tized eltolódást pozitív irányba biztosan okozna.

A készségtárgyak osztályozásánál a tantárgy iránti motiváltság, a szorgalom, a hozzáállás is nagyobb súllyal esik latba, mint a humán és reál tantárgyaknál, így sokszor nem a tiszta teljesítmény értékelése történik. (Ami persze nem baj, csak ugyanez nem mondható el a többi tantárgynál.)

² Hunyady Györgyné (1977): Kollektivitás az iskolai osztályban. A közösségi beállítódás strukturális meghatározói, Akadémia Kiadó, Budapestp. 54. o.

Nagymértékben eltér az osztályom tanulmányi teljesítménye a vizsgált átlaghoz viszonyítva.

A minta I. rétegében nagy a százalékbeli különbség a fiúk és lányok között. A fiúk közül kevesebb a gyenge. Az általam vizsgált osztályban egy kislány igazán gyenge, ami 10 %, a fiúk közül az egész felső tagozat során 30-40 % a gyengékhez tartozik.

A II. rétegben a minta szerint egy kb. 35 %- körüli létszám tartozik a fiúk és lányok közül egyaránt. Az osztályomban ide sorolhatók a legtöbben mind a fiúk, mind a lányok közül, azonban a lányokból a 7. osztályt kivéve lényegesen többen teljesítenek a középső kategórián belül, mint a fiúk. 7. osztályban a fiúk teljesítménye hanyatlik, a lányok középső kategóriásai közül néhányan megkétszerezik a III. kategória 6. osztályos átlagát.

Ez azonban tiszavirág életű teljesítmény volt, mert **8. osztály félévére egy lány sem érte el a 4,1-es átlagot, és az egy gyenge kivételével az abszolút közepesek táborát hozták létre.**

Mivel a mintában résztvevő 13 iskola kiválasztásánál ügyeltek arra, hogy különböző települési környezetben működő iskolákat kérjenek fel a közreműködésre az ország különböző tájairól a nagy számok törvénye alapján eloszlása sokkal egyenletesebb képet mutat.

„1995-ös MONITOR vizsgálat megállapította: Összességében tehát a budapestiek előnye 8. osztályban több mint fél év az országos átlaggal szemben. Ez igen nagy eltérés, s a különbségek drámaivá nőnek, ha a 7. osztályos budapestieket és a 8. osztályos községekben tanulókat vetjük egybe: tulajdonképpen csak a matematikateljesítménynél lehetséges az egybevetés, s még ott is a 7. osztályosok javára billen a mérleg, vagyis még egy olyan tantárgyspecifikus területen is, mint a matematika, több mint egy év a tudásbeli különbség a két csoport között. Az olvasásmegértés és a kognitív teszt esetében a 7. osztályos budapestiek teljesítménye jelentősen meghaladja a 8. osztályos községben tanulókéét. A különbség két év körüli...”).”³

A közösség informális szerkezetének és a tanulás viszonyának vizsgálata során megnéztem, hogy a gyerekek tanulmányi eredménye hogy függ össze a népszerűséggel. A referenciavizsgálatban szinte valamennyi csoportban találtak olyan rosszul tanuló gyereket, aki nagyon előkelő helyet foglal el a népszerűségi rangsorban. Ez persze csak kivételes esetben jár együtt a jó tanulók teljes népszerűtlenségével.

³ Vári Péter (2003):PISA-vizsgálat 2000, Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 69-70. o.

A tanulmány szerint az iskolai csoportokban kialakuló tanulmányi sorrend nagy hatást gyakorol a népszerűségi rangsorra, a csoport státuszrendszerére s ezen keresztül az informális szervezetre.

A 7. osztályt vizsgálva megállapíthatjuk, hogy **semmilyen összefüggés nincs a kölcsönös kapcsolatok és a tanulmányi eredmény között. Talán az mégis szembetűnő, hogy a peremre került két fiú gyenge tanuló. A legjobban tanuló fiúnak csak 3 kölcsönös kapcsolata van szemben a nála több mint 1 egésszel gyengébbnek pedig 8. A lányoknál a legrosszabb tanulót háromszoros kapcsolat fűzi a legjobb sportolóhoz, akinek országos atlétaversenyeken kiemelkedő eredményei vannak ezzel együtt a tanulmányi eredménye is az osztályátlag III. szintjét majdnem eléri.**

A kapcsolatok tekintetében 8. osztályban is ez a helyzet. A legrosszabb tanulóknak a legjobb lánnyal, illetve fiúval van kölcsönös kapcsolata. Ez viszont arra enged következtetni, hogy kialakult bennük a tolerancia, a másság elfogadásában, a gyengék segítségében megmutatkozó személyiségjegyek jótékony hatással vannak a közösségre, a peremre kerülés elkerülésében, ugyanakkor a jó tanulmányi eredmény nem példaértékű, nem motiváló tényező.

A legtöbb kölcsönös kapcsolat nyilván, hogy a középső rétegben képződött, mert itt helyezkedik el a tanulók többsége. Érdekes, hogy a fiúknál a 7. és a 8. osztályban a két leggyengébb között semmilyen kapcsolat sincs.

A tanulmány is rögzíti, hogy a kölcsönös kapcsolatoknak a fele szövődik hasonló tanulmányi előmenetelű gyerekek között.

Az osztály tanulói pedig sajnos néhány kivételtől eltekintve elég gyenge teljesítményt produkálnak.

Az arányeltolódás mértékének vizsgálata további változók vizsgálatát teszi szükségessé. **Mi lehet az oka ennek az egyöntetűségnek, hiszen amint látható a lányoknál nincs is olyan, aki kimagaslóan jó teljesítményt nyújtott volna egyenletesen? A fiúknál is csak 1 tanuló, de ő valami oknál fogva az évek során mindvégig megőrizte a tanulásban vezető pozícióját.**

Vastagh Zoltán (2005) könyvében arról a hazai tapasztalatról ír, hogy az általános iskola felső tagozatában két mikrocsoport emelkedik ki legerőteljesebben: a fiúk és a lányok csoportja. Baranya megyei felmérésekben feltárták, hogy a „megbízható, szorgalmas” tanulók köré csoportosuló, hasonló jó eredményeket felmutató gyerekcsoportok egyre jobban összezáródnak, ugyanakkor létszámuk csökken. A fiúktól elkülönülve a jól tanuló lányok

kerülnek az élre. Ők nem engedik közel magukhoz a gyengén teljesítő lányokat sem. Növekszik a permre kerülők száma.

A falusi iskolákban az elkülönülés kevésbé élesen jelentkezik, ezt igazolja az osztályomban végzett vizsgálat is. **Kevesen járnak különórákra, sokan összejönnek iskola után a focipályán, esetleg a falu kocsmájában biliárdozni vagy kártyázni. A lányok már keresik az ellenkező nemű osztálytársak, idősebb fiúpartnerek társaságát.**

A diákönkormányzat vezetője a legjobb tanuló fiú (6), akinek a népszerűsége is kiemelkedik a csoportból a választások sokaságával. Sok szereppel felruházták, de kölcsönös kapcsolata feleannyi, mint a központi személyeknek.

Az egyik nevesebb gimnáziumba tanul tovább. Ennek érdekében bejárt –az osztályból egyedülként – a városba felvételre felkészítő szakkörre. Kevesebb ideje jutott a társakkal való együttlétre, az együttes élmények megbeszélésére, TV nézésre stb, tehát kevesebb a közös téma. Ez a történet is igazolja: ahhoz, hogy az életcélok pozitív értékek iránti elkötelezettséget is jelentsenek, ehhez megfelelő családi háttér szükséges, erkölcsi és anyagi oldalról egyaránt.

Mindezek mellett az időbeosztásra is oda kellett figyelnie, mert az elszalasztott idő olyan szankciókkal is járhatott volna, hogy nem veszik fel abba az iskolafokozatba, ahova készült. Meg kellett tanulna a napirendjét beosztani, a dolgok közötti fontossági sorrendet átértékelni, a cél megvalósulását negatívan befolyásoló külső tényezőket kiiktatni stb.

A következőkre adtak írásos választ:

Kik (Mik) a Te időrablóid?

A válaszokból:

Több időt töltök el egy feladattal, munkával, mint amennyit az megér.

Valaki, vagy valami gyakran félbeszakít.

Sokszor mondanak valamit, hogy segítsék és én pont tanulok, nem tudok nemet mondani.

A hétvégén mikor a jövő hétre kéne tanulni, akkor nagyon nehéz rászánnom magam arra, hogy elkezdjek tanulni. Főleg, amikor meglátom a TV-ben a kedvenc sorozatom, vagy filmem, amit meg szerettem volna néznie. Aztán mérlegelni szoktam, hogy mennyi a házim és mennyi ideig tart az a film és ezután megpróbálok reálisan dönteni. Túl sok időm megy el aggodással, sok időt töltök el egy feladattal. Sokat beszélek.

Időrablóm az, ha nem tudom mit csináljak, és hogy mit hogyan csináljak. Várakozások, beszélgetések.

Az időmet jól beosztom, nincsenek időproblémáim.

Munka közben gyakran félbeszakítanak, nem én döntöm el, hogy mit csináljak. Túl sok mindent vállalok.

Tesóim mindig zavarnak, és nem tudok tőlük a tanulásra figyelni, sokszor nagyon álmos vagyok, és ez miatt nem tudom magam arra kényszeríteni, hogy kezdjek el tanulni. Amikor meg elkezdek végre tanulni, már nincs kedvem. Szeretek sportolni és nem tudok nemet mondani neki.

A gyerekek számára fontos lenne, hogy megtanulják az idővel való megfelelő gazdálkodást. Ez visz rendszert életükbe, a napi – heti beosztás megtervezése, előrelátása, a megvalósult és jövőben megvalósuló események ciklikus váltakozása, rákényszerít az idővel való folyamatos szinkronizációra. „Az iskola interperszonális erőterében tehát időhöz kapcsolódó különböző viselkedési stílusok formálódnak, mint pl. időmúlatás, kivárás, unaloműzés, időkitöltés, a büntetésül kirótt idő lehúzása, az idő agyonütése.

Az időbeli elrendezés *fejlettségének* szintjére utalhat az interperszonális kapcsolatok különböző formáiban megjelenő pontosság, az ütemezés, az előrelátás képessége és az idő önértéke...”⁴

⁴ Meleg Csilla: Iskola az időben, Iskolakulúra XV. évf. 2005. 02 131.o.

Szociometriai kérdőívek kiértékelése

A szociogram központjának és peremének viszonyát a CM (centrális-marginális) mutató fejezi ki. A társas mező tagolódásának, szerkezeti színvonalának egyik paramétere. Azt mérhetjük vele, hogy az ábrázolt közösségnek van-e központja, mekkora a központtal kapcsolatba lévő, abból leágazó réteg, és milyen kiterjedésű a közösség pereme.

„A központ, mint zárt alakzat azért jelentős, mert fokozza a közösségi történések feszültségét, és együttes aktusainak nagyobb felszólító jellegével terelheti, irányíthatja a közösséget természetesen csak akkor, ha áttételeken, kommunikációs csatornákon át a közösség egy jó részét, legalább az egynegyedét eléri.”⁵

A zárt alakzatban mindenkinek legalább két kapcsolata van. Ez megeremti az esélyt a közös élmények fokozására, ezek rögzítésére csoportszokások formájában. A társas mezőnek két vagy három központja is lehet, ami a fejlettebb, differenciáltabb közösségek sajátja. Gyakori a fiú- lány központ vagy Pl. sportolók, zenészek stb. Legtöbbször vetélkedés forrása és következménye.

A rivalizálással a csoportlégkört nyugtalanabbá teszi, de lehetőséget teremt az állandó választásra, emeli a közösségi meggyőződés szintjét és a személyiség autonómiáját.

Ahogy a zárt alakzatok aránya a szervezettségnek, a közvéleményalakító képességnek a fokmérője, úgy a páros kapcsolatok aránya az intimitásnak a mércéje. A hangsúlyozottan feladatközpontú, teljesítésre irányuló, érdekvezérelt közösségekben a páros kapcsolatok száma nem éri el az átlagot.

A CM mutató (átlaga 20:50:30) a szociogramok alapján

6. osztályban	17- 3 – 1 (fő)	81 - 14 - 5 %
7. osztályban	12- 4- 4 (fő)	60 - 15 - 20 %
8. osztályban	16- 4 - 0 (fő)	80 - 20 - 0 %

Hatodik osztályban két központú két tömbre oszló szerkezetet látható, melyek a *nemek szerinti eloszlást mutatják* a két tömböt egy fiú kölcsönös választása kapcsolja össze két lánnyal a kommunikációs csatorna egyenlőre csak ezen az úton valósul meg a két nem között. A szerkezet tükrözi az ebben a korban szokásos elkülönülést.

A 7. osztályban még látható a két nem csekély elkülönülése, de a kapcsolatot már 4 fiú tart két lánnyal kölcsönös választással. A zárt alakzatban az összefüggő láncszemeknek szinte mindegyike kapcsolatban van a központi személlyel, ebben a felállásban a hírek gyorsan

⁵Mérei Ferenc (1989): Társ és csoport, Akadémia Kiadó Bp 126. o.

terjednek, a pletykáknak nem jut nagy terep. Az amúgy átlagosnak számító perem száma a központi zárt alakzathoz viszonyítva magas. A 8 osztályra egy belső vonalakkal sűrűn hálózott tömbszerkezetet mutat a szociogram.

Elhalványul a nemek szerinti elkülönülés. Már 5 fiú tartja 5 lánnyal a kapcsolatot a kölcsönös választások alapján. A központi személyeknek rengeteg kölcsönös kapcsolata van.

Nincs is olyan személy, aki ne kapcsolódna a peremhez, egy jól mozgósítható közösség alakult ki, melyben jó hangulat uralkodik.

Kölcsönösségi index kifejezi, hogy a társas mezőben lévő személyek hány százalékának van kölcsönös kapcsolata

a mutató átlagértéke: 85-90

6. osztályban	95 %
7. osztályban	80 %
8. osztályban	100 %

7. osztályban a mutató átlagértéke alacsonyabb, több a magányosok száma, labilis a biztonságérzet. Ez a felső tagozatnak ebben a korosztályában tendenciaszerű.

Befolyásolja még az a tény is, hogy előtérbe kerül a továbbtanulás, kevesebb időt tudnak a kapcsolatokra fordítani. Merőben változik a helyzet nyolcadik osztályra. **A kapcsoltok bővítése egyfajta közösségi normává szélesedett, sajnos olyan következménnyel, hogy a tanulmányi eredmény a továbbtanulási cél ellenére romlott.** Legszembetűnőbb az 5-ös számú fiúnak a központba kerülése. A 6.osztályban még csak két kölcsönös kapcsolattal, 7. osztályban három, 8. osztályban már 10 kölcsönös kapcsolattal - ebből kettő kétszeres- vált a csoport egyik pregnáns személyévé.

A sűrűségi mutató a kölcsönös kapcsolatok számának és a csoporttagok számának a hányadosával kifejezi, hogy a társas mezőben egy személyre hány kölcsönös kapcsolat jut.

Az átlag: 0,9-1,1

6. osztályban	1,28
7. osztályban	1,25
8. osztályban	2,3

A mutató értéke mindhárom évben 1 fölött volt, tehát ez egy stabil közösség.

A deklarált kapcsolatok (a rokonszenvi választásokban az adott és kapott szavazatok) alakulását mutatja az alábbi táblázat, ahol a tanulók számai alatt a saját választásaiknak száma, az alsó sorban pedig az szerepel, hogy őket hányszor választották. Jelöltem a létrejött kölcsönös kapcsolatokat is.

Jellemző egy csoportra a negatív válaszok alakulása, amit a kapott szavazatok tükrében fiú-lány bontásban elemeztem.

7 osztály kapcsolatai

tanulók	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Személyes v.	6	4	6	6	9	5	2	9	6	8	5	5	5	4	7	7	7	5	6	6
Kapott v.	3	5	0	14	5	8	4	1	4	13	3	6	6	5	9	0	12	2	11	5
Kölcsönös v.	2	2	0	6	3	3	1	0	1	8	2	1	2	2	4	0	5	0	6	1

A személyes választás és a kölcsönös választások a 10-es számú fiúnál és a 19-es lánynál esnek egybe, tehát akiket ők választott, azok őt is viszont jelölték. Mindkettőnél magasak ezek a számarányok: 8-13-8 valamint 6-11-6 ami jelzi népszerűségüket, de választásaikkal ők is kiveszik részüket a csoportnormák alakításában, a közvélemény formálásában.

A 3-as, 8-as, 16-os és 18-as tanulók személyes választásai aránylag magasak, de őket senki, illetve egy társ választotta. Ez azt jelzi, hogy annak ellenére, hogy a társak nincsenek velük bizalmasabb kapcsolatban, sőt elég sok negatív jelölést kaptak, nem egyértelműen elutasítóak. Azonban a közösségi feladatokba történő be nem kapcsolódást negatív választással honorálják a társak. Legtöbbször úgy gondolják, hogy akiket ők negatívan értékelnek, a tanárok sem szívlelik.

A legkevesebb személyes választása a 7-es és a 2-es fiúknak volt. Őket többszörös kapcsolat köti egymáshoz, de a 2-es fiúnak társaitól eltérő temperamentuma, nehézkes mozgása, a közösségi feladatoktól való elzárkózása negatív választásokat is eredményez. A18-as lány tanuló az előzővel teljesen ellentétes temperamentumának, gátlástalan szókimondásának, köszönhetően kapott negatív válaszokat, de jó tanulmányi eredményével, aktivitásával, segítőkészségével kivívta társai választását.

A **negatív választásokat** vizsgálva jól látható, hogy a negatív szavazatok többségét a lányok adták a fiúkra. Látszik, hogy kevésbé tolerálják a közömbösséget, az agresszív viselkedést vagy a másságot.

A **6. osztályban** minden tanuló kapott negatív szavazatot, de már itt is kiemelkednek páran a negatív jelentőségükkel.

	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>	<u>6</u>	<u>7</u>	<u>8</u>	<u>9</u>	<u>10</u>	<u>11</u>	<u>12</u>	<u>13</u>	<u>14</u>	<u>15</u>	<u>16</u>	<u>17</u>	<u>18</u>	<u>19</u>	<u>20</u>	<u>21</u>	
L- tól	2	10	9	2	3	2	4	7	2	2	1	3	4	2	3	3	2	7	1	2		69
F- tól	2	4	10	0	1	1	2	7	2	0	0	0	1	0	1	0	3	9	2	1	2	49
Ö	4	14	19	2	4	3	6	14	4	2	1	3	5	2	4	3	5	16	3	3	2	118

A lányoktól mindenki kapott negatív szavazatot, a fiúktól 6-an nem kaptak.

A 2-es, 19-es, 8-as, 18-as tanulóknak jelentős negatív szavazata van.

7. osztályban

	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>	<u>6</u>	<u>7</u>	<u>8</u>	<u>9</u>	<u>10</u>	<u>11</u>	<u>12</u>	<u>13</u>	<u>14</u>	<u>15</u>	<u>16</u>	<u>17</u>	<u>18</u>	<u>19</u>	<u>20</u>	
L- tól	0	0	18	0	0	0	7	11	0	0	0	0	0	0	0	3	0	3	0	0	41
F- tól	0	1	12	0	0	0	6	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	29
ö	0	1	30	0	0	0	13	19	0	0	0	0	0	0	0	3	0	4	0	0	70

A 2-es tanulóknak említésre sem érdemes az egy évvel későbbi eredménye, de a 3-as tanuló 30 szavazata nagyon sok.

A 7-es tanuló negatív jelentősége nőtt, a többieké nem számottevő.

8. osztályban

	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>	<u>6</u>	<u>7</u>	<u>8</u>	<u>9</u>	<u>10</u>	<u>11</u>	<u>12</u>	<u>13</u>	<u>14</u>	<u>15</u>	<u>16</u>	<u>17</u>	<u>18</u>	<u>19</u>	<u>20</u>	
lányoktól	2	9	18	0	3	0	23	6	2	0	1	0	0	0	15	2	7	0	2	90	
fiúktól	0	3	6	0	1	1	6	3	2	0	0	2	0	5	2	3	6	7	4	2	53
Összesen	2	12	24	0	4	1	29	9	4	0	1	2	0	5	2	18	8	14	4	4	143

A negatív szavazatok az átlag, majd az eloszlási mutató tükrében

6. osztályban	5,6 → 3,1
7. osztályban	11,6 → 8,5
8. osztályban	7,9 → 4,1

A nyolcadik osztályban majdnem kétszeresére nőtt a negatív szavazatok mennyisége az előző évhez viszonyítva. Ha a 6. osztályos azonos kérdőívet tekintem viszonyítási alapul, akkor is jelentős a növekedés, az 5-ös tanuló szavazatai érték el a negatív jelentőséget, ami szintén emelkedést mutat, de több tanulónak jutott még elég sok negatív szavazat.

A 11-12 éves kor valószínű, hogy a kisebb sérelmeket, irigységet, az ellenszenveiket gátlástalanul kimutató időszak a gyerekeknek.

A 7. osztályra kiegyensúlyozottabbá vált az osztály képe a negatív választások tekintetében. Az eloszlás kevés gyerek között történt, ami együtt járt a szociogram szerint is a peremre kerüléssel.

A 8. osztályban felbomlik a 7-es harmónia, **új kapcsolatok szövődnek, felerősödik a személyek közötti rivalizálás, a gyerekek kritikusabban viszonyulnak egymáshoz is, nemcsak a felnőttekhez.** Az ellenségeskedések csökkenését jelzik a kölcsönös választások magas száma, de ezzel együtt nem csökken, sőt nő a kritikus választás a kérdőíveken.

Aki nem a közösség normái szerint viselkedik, az számíthat a megbélyegzésre.

Nincsenek jó tanulmányi eredményt produkáló **zárt alakzatok**, ezzel együtt hiányzik a húzóerő, mely pozitív mintát szolgáltat a tanulmányi munkához.

PISA 2000 vizsgálat következtetései a családi háttér és iskolai eredményesség összefüggésben

A szülők magasabb foglalkozási státusza elősegíti azt, hogy a gyermek tisztába legyen azzal, hogy milyen széles körű lehetőségek állnak rendelkezésére. Szélesebb perspektívája legyen a továbbtanulás és a munka szempontjából.

A szocioökonómiai index (0-90) pont, azt fejezi ki, hogy mekkora előnyt jelent az iskoláztatásból származó szellemi /anyagi tőke. Minél magasabb az index értéke, annál magasabb foglalkozási státussal rendelkeznek a tanulók szülei.

Az index értéke az OECD országokban 49 pont volt. A magyarországi eredményben a felső és alsó szint között a különbség 97 pont. Természetesen az index felső vagy alsó negyedében lenni sem jelent ugyan azt, mert más szerepet jelent az egyes tanulók szüleinek foglalkozása országinként a bevételek maximalizálásában.

A tanulók teljesítménybeli különbségeit tehát nagymértékben meghatározza otthoni körülményeik, a szülők által közvetített magasabb elvárások. Ezen túl a szocioökonómiai státust befolyásolja még a település, ahol él, az elérhető iskola minősége, valamint a szülői támogatás és érdeklődés a tanuló előmenetele iskolai pályafutása iránt.

A vizsgálat rámutat arra, hogy Magyarországon az átlagnál nagyobb mértékben determinálják az egyéni teljesítményeket – és ezáltal az iskolai pályafutást, a munkaerő-piaci sikerességet és életpályát -, mint más országokban .

”Egy másik megközelítésből: **a társadalom és azon belül az oktatási rendszer nem képes kompenzálni a családi körülményekből, lehetőségekből származó hátrányokat és biztosítani az egyenlő esélyeket azoknak is, akiknek a tanulást, érvényesülést a családi környezet nem támogatja (szellemi, kulturális, motivációs és anyagi téren)**”⁶

A családok anyagi körülményei

A viszonylagos jólét szoros összefüggésbe áll a foglalkozással. A jobb módú embereknek több a szabadon felhasználható jövedelmük, könnyebben el tudják érni amit szeretnének. Legyen ez jó minőségű tárgy, eszköz vagy szolgáltatás.

A társadalom által támogatott közoktatási rendszerek elméletileg az egyenlő lehetőségek megvalósítására törekednek, azaz a tanuló családjának anyagi lehetőségei nem befolyásolhatnák a minőségi oktatáshoz való hozzáférést.

⁶ Vári Péter (2003):PISA-vizsgálat 2000, Műszaki Könyvkiadó Budapest. 143.o.

Ezzel szemben a jobb anyagi feltételek között élő családok gyermekei jellemzően jobban teljesítenek mindhárom vizsgált területen, (olvasás-szövegértés, természettudomány, matematika) és az országon belüli összehasonlításban magasabb pontokat érnek el.

Vannak azonban olyan országok, ahol az anyagi javak viszonylagos hiánya az átlagon felüli teljesítménynek nem akadály. A részt vevő országok egyharmadában a legalsó negyedbe tartozó tanulók teljesítménye is eléri vagy meg is haladja az OECD átlagot. Finnországban (olvasás területén) és Japánban (mindhárom területen) az alsó negyedbe tartozó tanulók között is magas teljesítményt mértek, sőt az alsó negyedben lévő tanulók teljesítménye is magasabb, mint sok ország felső negyedébe tartozó tanulónak.

A „klasszikus kultúrához” való hozzáférés szorosan összefügg egyéb tényezőkkel is. Az a fajta kulturális tőke, amelyre az iskolai tantervek többnyire épülnek, jelentős különbségeket képeznek. Ezen a kérdéstípuson belül azonban öröndetes, hogy a magyar gyerekek többet járnak színházba, múzeumba az átlagnál. **Sajnos a kiugróan magas kulturális aktivitás nem jelent számottevő hatást az olvasási kompetencia fejlettségére.**

További összefüggést mutattak ki a szülők érdeklődése és a tanulók iskolai sikere között. A vizsgálat szerint a magyar családok kommunikációja jó értéket képvisel, **a szülők szakítanak időt arra, hogy gyermekeikkel kulturális kérdésekről is beszélgessenek, azonban ennek eredménye sem tükröződik vissza az olvasás-szövegértés teljesítményeiben. Következésképpen a kommunikáció minőségének kérdése merül fel,** beigazolvva a Berstein-i kódelméletet. Feltételezhetően a tanulók által **jelzett értékek mögött esetenként nem feltétlenül tartalmas és kölcsönös beszélgetések állnak, hanem naponta rutinszerűen ismétlődő kérdések, illetve beszélgetések, amelyek a leggyengébben teljesítő tanulók nagy része számára nem nyújtanak fejlesztő lehetőséget.**

Ebben az esetben is igaz, hogy a **szülők kommunikációját egyéb háttértényezőkkel együtt kell értelmezni.**

A tanulói teljesítmény és a szocioökonómiai háttér összefüggései

A fentiekben már szó volt róla, hogy a tanulók teljesítménye szorosan összefügg családjuk szocioökonómiai háttérével. Az alacsony presztízsű munkát végző szülők gyermekei gyengébben teljesítenek, mint az előnyösebb háttérrel rendelkező társaik.

„Az oktatási rendszerek sikere szempontjából kulcskérdés, hogy megvalósítható-e egyszerre a magas teljesítmény és a különböző szocioökonómiai háttérrel rendelkező tanulók teljesítménye közötti különbség csökkenése, kiegyenlítése.”⁷

A PISA vizsgálat szerint hazánkban jelentősen nagyobb előnyt indukál, ha egy tanuló jobb családi háttérrel rendelkezik, hiszen a nemzetközi átlagnál sokkal nagyobb mértékű előnye van a teljesítmények terén. Ez egyúttal jelenti azt is, hogy a kevésbé kedvező háttérű tanulók számára ez ugyanilyen mértékű hátránnyként jelentkezik. Ez mutatja a hazánkra jellemző nagyfokú egyenlőtlenséget az oktatási rendszeren belül. A hazai Monitor-vizsgálatok is jelezte már ezt, utaltak más befolyásoló tényezők együttes érvényesülésére (Településszerkezet, infrastruktúra, iskolák felszereltsége stb.).

A PISA vizsgálat szerint a családszerkezetnek nincs olyan jelentős befolyása az eredményességre, mint más országokban. A szülők foglalkozása sem jelent jelentős előnyöket hazánkban, de ahogy már említettem, akiknek a szülei magasabb presztízsű foglalkozással bírnak, azoknak a tanulóknak jobb a teljesítménye.

Sajnos még ma is él, hogy az alacsony iskolai végzettség újratermelődik. Még napjainkban is körülbelül egyötödre tehető azoknak az aránya, akik a munkaerőpiacon nehezen konvertálható, alacsony iskolai végzettséggel lépnek ki az oktatásból.

A tanulók szüleinek iskolai végzettsége a PISA 2000 vizsgálatban

A tanulók szüleinek iskolai végzettsége magasan az átlag feletti mértékben befolyásolja a magyar tanulók teljesítményét. Minden iskolai végzettséggel 4,7 pontnyi emelkedést jelez, ez hazánk esetében 12,1 pontnyi különbséget takar, s ez a részt vevő országok közötti legmagasabb érték ebben a kategóriában.

⁷ Vári Péter (2003):PISA-vizsgálat 2000, Műszaki Könyvkiadó Bp. 151.o.

A kutatások bebizonyították, hogy a szülők iskolai végzettségének a szintje a tanulók teljesítménye közötti eltérések folyamatos forrása, annak ellenére, hogy a legtöbb országban jelentős erőfeszítések történnek a mindenki számára egyenlő oktatási esélyek biztosítására.

A támogató környezet nemcsak anyagi támogatást jelent, hanem a napi interakciót is a szülők és a gyerek között, ami nagyobb értéket jelent a tanulásra nézve.

Az elemzésekben az anya iskolai végzettségét vették alapul, mert az erre vonatkozó irodalmakban általában az anya végzettségét az apáénál erősebb meghatározó tényezőnek tekintik a tanulói teljesítményre nézve.

A középiskolát végzett édesanyák gyermekeinek teljesítménye minden országban magasabb volt, mint az alacsonyabb iskolai végzettségű anyák gyermekei.

Az összehasonlításban ugyanakkor hazánkra jellemző, hogy más országokkal összehasonlítva viszonylag nagy azoknak az anyáknak az aránya, akik középfokú végzettséggel rendelkeznek.

Ha a rossz teljesítményt vizsgáljuk, akkor szembesülnünk kell azzal a ténnyel, hogy pl. Ausztriában, Finnországban és Koreában még ezeknek a tanulóknak is magasabb az átlagos teljesítménye, az OECD-átlag felett van minden területen. Elgondolkoztató az az eredmény, hogy Írországból, Kanadából, Izlandon és Új-Zélandon matematikából a legalacsonyabb végzettségű anyák gyermekei is az OECD-átlag felett teljesítenek.

A fentiek arra engednek következtetni, hogy az egyéb pedagógiai vagy/és szociális tényezők kompenzálni tudják a szülők végzettségéből származó különbségeket.

A származás → iskolázottság → státusz láncolat egy összefüggési rendszert hordoz. Ebben a láncolatban megfigyelhető az az indirekt hatás, amelyet a társadalmi származás az iskolai végzettségre gyakorol. Az emberek iskolázottabbak lettek a képzési időtartam növekedésének köszönhetően.

„Az iskolázottság olyan mechanizmus, mely fontos közvetítő szerepet játszik a foglalkozási pozíciónak, valamint a széles értelemben vett társadalmi státusnak a generációk közötti reprodukciójában”⁸ Az iskolai végzettségek hierarchikusan egymásra épülő szintek, ahol az előző szint teljesítése a magasabb szintre lépés feltétele. *Mare* nem általában az iskolázottsági szintet tekinti függő változónak, hanem az előző szint teljesítésétől függő következő fokozatot. Tehát mindig az előző fokozathoz viszonyít. A középiskolát végzetteket az általános iskolát kijártakéhoz.

A magyar képzési rendszerben az érettségi megszerzése lényegi pont, a társadalmi származás szerepe itt a legdöntőbb.

⁸ Róbert Péter: Egyenlőtlen esélyek az iskolai képzésben (iskolázottsági esélyek változása az 1980-as évek végéig) Meleg Csilla (2003). 245o.

A családlátogatás tapasztalatai

A pályaválasztás előtt szükségét éreztem, hogy a szülőkkel személyesen is beszéljek a gyerekekről, a jövőjükéről, iskolai helyzetükről. Bizalmasabb körülmények között képet kapjak a családi háztartás jövedelmi viszonyairól, a lakáshelyzetről a tanuláshoz biztosított feltételekről, a család életmódjáról, a család nagyságáról, az értékadó fizikai és társas környezetről, nevelési elveiről.

Összegezve a tapasztalatokat elmondható, hogy a teskándi gyerekek többsége jó anyagi körülmények között él, új vagy felújított az átlagosnál nagyobb alapterületű lakásban.

Minden lakás komfortfokozata jó vagy kiemelkedő. A többi faluban 3 tanuló lakásában nincs a víz és a gáz bevezetve, a család egy szobában alszik, nagyon rossz szociális körülmények között. Két családnál a nagymama is ott él.

A többiek lakáshelyzete jónak mondható sokaknál a közelmúltban volt felújítás.

A gyermeknevelési stílus változatos. A fiúkat többször neveli veréssel –el szokott „simázni” apa-, a lányoknál ez nagyon ritkán fordul elő. A lányokat is szigorúan, a szabályok betartására nevelik, szinte minden gyerek segít otthon a szülőknek a háztartásban és a ház környékén. Ennek az iskolában is érezni hatását, készséggel segítenek minden tevékenységben.

Négy fiúval és egy lánnyal ültek le a szülők rendszeresen tanulni, illetve egy- két alkalommal még 2-3 gyereket kikérdeznek, de a nagytöbbség tanulását már több éve ilyen módon nem támogatják.

Ezt a tényt a tanulmányi eredményekkel összehasonlítva arra a követethetünk, hogy csak minimális mértékben segít, sőt ebben a korban szerintem már a tanulási motiválást gátló tényező a rendszeres kikérdezés, gátolja a metakognitív tanulás elsajátítását.

Nem tanulják meg az idővel való helyes bánásmódot.

Az osztály nagyobbik hányada saját beállítódásának köszönheti jó vagy rossz teljesítményét. Számítógépe 5 tanulónak nem volt, azóta már ketten kaptak. Ezeknek minősége persze nem egyforma, de a minimális ismeretek elsajátítására alkalmasak. Az osztály felének van (csak) internet kapcsolata, ami persze lehet előny is, és hátrány is.

A szülők elmondása alapján is és egy felmérésben is az került felszínre, hogy a gyerekek sokat néznek tv-t, többüknek a szobájában is van televízió, ahol a tv-nézés időtartamát és a nézett műsorok minőségét nem lehet kellően kontroll alatt tartani. A műsorokat nemcsak nem válogatják meg, hanem a szülőkkel való közös megbeszélésre sem kerül sor, így azok sok nyitott, megválaszolatlan kérdést hagynak a gyermekek gondolatvilágában.

A testvérek száma is befolyásolja az anyagi helyzetet. Egy családban van 5 gyermek, de a gyerekeknek a tanuláshoz való hozzáállása egész jó, a második legnagyobb testvér orvosnak készül, hatalmas a továbbtanulási aspirációja, ami kihat a többi iskoláskorú testvére is.

Hat tanuló családjában van 3 gyerek, hét tanulónál 2 gyerek, hat tanulónak nincs testvére.

Az elemzések általában azt mondják, minél magasabb presztízsű foglalkozásuk van a szülőknek, illetve minél iskolázottabbak, emellett ha minél városiasabb településen él, annál jobb tanulmányi átlaga, annál inkább akar majd gimnáziumba továbbtanulni, vagy főiskolára, egyetemre menni.

Vágyak és álmok

A jövőre vonatkozó fantáziaképek hatékonyan segíthetik a kitűzött célokról való gondolkodást, a célok elérését. Gyakran még az a kérdés is megválaszolásra várt, hogy mit is akarnak a gyerekek, mi a fontos nekik. Annak érdekében, hogy megtalálják azokat a célokat, amelyek számukra fontosak, sikert hozhatnak, tisztába kell lenniük azzal, hogy milyen tevékenységeket végeznek örömmel, érdeklődéssel, eredményesen. A vágyak és álmok c. teszt összesítése 55 kérdésre 1-5-ig osztályozhatták az egyes kérdéseket aszerint, hogy mennyire fontos számukra. A nagyon fontosakra 5-öst, a számukra lényegtelenekre egyest kellett írniuk.

A lányok közül a legkevesebb pontot gyűjtő bizonytalanságát tükrözi a tanulmányi eredményében is bekövetkezett erőteljes lecsúszás, az iskolai eredményesség 13 pontot érő fontossága, a helyzettel való kiegyezés, a lesz, ahogy lesz elvnek megfelelően.

Az átlagnál alacsonyabb pontot gyűjtött még 3 lány, 1-nek átlag körüli és 2-nek jóval átlag feletti a pontszáma. Az egyik a legrosszabb körülmények között élő gyenge tanuló, a másik akinek tanulmányi és szociális helyzete sokkal jobb, de a társas kapcsolatok terén csak 1 kapcsolattal bír, nem tartozik a népszerűek közé.

A fiúk közül a legkevesebb pontot a kettesszámú kisfiú gyűjtötte, akit a nagyszülők nevelnek, ő az iskolai előmenetelt és az emberiség szolgálatát tartja legfőbb céljának.

Teljesen elutasító a szórakozással a szabad döntéssel kapcsolatban. Érződik a nagyszülők korlátozó nevelése.

Hasonló nevelési szokásokról tanúskodik a 3-as fiú 166 pontja is. A többi fiú pontszáma 210 fölött volt, a fiúk átlaga 210, a lányok átlaga 185. Az összesített átlag 197. A fiúk átlagának emelkedése összefüggésbe van tanulmányi eredményük önmagukhoz képest történő emelkedésével is, a munkához való komoly hozzáállással.

A legtöbb pontot összesítésben az iskolai előmenetel kapta 409 ponttal, majd a sort a korlátlan anyagi lehetőségek 393 ponttal.

A fiúk minden kérdéskörben magasabb pontokat jelöltek meg mint a lányok, csak a lányok szórakozásai voltak magasabbak, mint a fiúké.

A pályaválasztási elképzeléseik

Milyen iskolában szeretnél továbbtanulni és miért?

Válaszok:

Felhasználó, pincér szeretnék lenni, azért a Báthoryba jelentkeztem, és sok jót hallottam róla. A barátoktól.

A pedagógia szakra szeretnék menni, mert ez érdekelt.

A szakmunkásképző, azért, mert én döntöttem így.

Rendőrszeretnék lenni, ezért jelentkeztem a rendvédelemre.

Azért az Apáczait, mert azt mondták, jó iskola, de még nem tudom mi akarok lenni, talán masször vagy

Azért választottam a Zrínyi Gimnáziumot, mert még sokféle ember szeretnék lenni, de azt, hogy mi leszek, azt még nem tudom.

A Kölcsey Ferenc Gimnáziumba a kéttannyelvű angol tagozatra, vagy az általános tagozatra szeretnék menni.

Azért választottam ezt a sulit, mert jókat hallottam róla és nyelvet is keményen tanítják és én szeretnék majd a jövőben a nyelvvizsgával foglalkozni.

Nem tudom (12 helyet jelölt meg.)

Közlekedés-autószerelő szakot azért választottam, mert érdekelt az autókkal való foglalkozás és a rokonom is ezzel foglalkozik, ő is biztatott, de ismerőseim is vannak ott.

Pincér, felhasználó vagy recepciós szeretnék lenni, ezért jelentkeztem a Báthory szakközép kéttannyelvű tagozatára.

A Báthoryba szeretnék menni vendéglátásra; cukrásznak, szakácsnak vagy pincérnek. Szeretek sütni, főzni, és mert sok osztálytárs is oda jelentkezett.

Azért szeretnék rendőrszeretnék lenni, mert a szüleim is mondták, hogy elég jól keresnek és korán nyugdíjba mehetnek.

Ganz, Széchenyi, Munkácsy, mert más lehetőség nincs.

Autóelektronika, közlekedés, gépészet szakokat jelöltem meg. Azért ebbe az iskolába szeretnék menni, mert a barátaim azt mondták, hogy jó iskola a Ganz.

Programszervező szeretnék lenni, ezért a kereskedelem és marketing szakot jelöltem meg

Vannak olyanok, akiknek egészen egyéni céljaik vannak konkrétan tudják milyen szakmában szeretnék dolgozni, mit szeret szeretnék tanulni. A többség azonban úgy választ középiskolát, hogy vagy szülei, de legtöbbször barátaik mesélnek az iskoláról. Kevesen követnek szülői tradíciókat. Egyedül a legjobb tanuló fiú írt régebben arról, hogy építészmérnök szeretne lenni.

A valóság talaján –helyzetelemzés

Iskolánkban nagy hagyománya van a tehetséggondozásnak, a diákok sokirányú versenyeztetésének. Kiemelkedő, megyei és országos eredményeket érnek el tanítványaink a reál és humán tárgyak versenyein, a sportban és a zenei megmérettetéseken, népdal és hangszeres versenyeken. A diákok hangszeres és néptánc együttese a megyei versenyek rendszeres díjazottjai. A tanulókból és nevelőkből (6 pedagógus) álló furulya consort érdekes színfoltja a művészeti programoknak.

A versenyekre, a programokra mindig nagy buzgalommal készül tanár, diák egyaránt. A sikerélmény pedig további kitartásra sarkalja a tanárt és diákot egyaránt.

Ezeket az eredményeket osztálytermi szintre is át kell vinni, hogy minél több gyerek legyen az együttesség élményének részese.

A kapcsolódási hálók és a tanulmányi átlagok elemzése is egyértelművé teszi, hogy ki kell használni a baráti kapcsolódási szálakon keresztül megvalósuló segítségnyújtás előnyeit, kooperatív tanulási –tanítási technikák alkalmazásában rejlő lehetőségeket.

A gyerekek többsége számára – főleg a kamaszokban- sokkal fontosabb az együttlét, mint az egyéni, otthoni tanulás. Ezt kihasználva, az együttléteket csoportos tanulási feladatokhoz kellene kötni. Nagyban befolyásolná ez az érték és normarendszerüket, napi időbeosztásukat, a tanuláshoz való viszonyukat.

„Használni kell a gyerekek aktív részvételét lehetővé tevő tanítási módszereket (egyéni és csoportmunka, differenciált fejlesztés, személyes gondozás, kooperatív módszerek, változatos gyakorlási módok, projekt-tanítás, epochális tanítás stb). Ezeknek a reformpedagógiában kialakult és eredményesen működő módszereknek és

munkaformáknak a megtanulására és megtanítására a tanulásmódszertan tanítása kitűnő műhelyt, integrációs lehetőséget teremt.”⁹

Mivel részt vett a tantestület egy az Információs Technológiák az Általános Iskolában című ESZA pályázaton, mely Magyarországon még kevésbé használt, „e-learning” tanítási módszert, elsőként tanulta meg. **A tanítványaink között alkalmazni azonban erre még nem igen volt mód és affinitás. A módszer biztosította lehetőségek elősegíték a társadalmi esélyegyenlőtlenségek és az iskolai lemorzsolódás csökkentését.**

A kooperatív technikákból kapott rövid módszertani tanfolyam jó volt arra, hogy **felkeltse érdeklődésüket és módszertani önértékelésre készítse a pedagógusokat.**

Többekre nagy hatással volt módszer, de alkalmazása még nem rendszeres.

ÉRDEKES! A gyerekek vágyaik között - két egymástól független kérdőíven is – első helyen szerepel a jó tanulmányi eredmény elérése, a jó nyelvtudás a jó középiskolai felvételi. **Azt tehát nem lehet mondani, hogy teljesen érdektelenek, elutasítóak a tanulással szemben.**

Nyilván vannak képességbeli különbségek a gyerekek között, de ha folyamatosan nem tud jól teljesíteni, esetleg még az eddiginél is gyengébben akkor ez egyfajta beskatulyázáshoz is elvezethet; a Pygmalion –effektus lép színre. Már nem is törekszik egy idő után pozitív kiemelkedésre, mert beletörődik abba a tudatba, hogy ő csak erre képes, vagy ennyire tartják. Mivel a tanulás a legfontosabb és szinte egyetlen rendszeres tevékenységi forma életükben, következésképpen az értékelés uralkodó szempontja a tanulásban nyújtott teljesítmény.

A gyengébb képességű gyerek csak akkor jut szerephez a közösségben, ha más, nem tanulási területen bizonyítani tudja rátermettségét.

Ennek megvalósulási lehetőségeit keresve próbáltam őket meggyőzni arról, hogy minél több szakkörön vegyenek részt. Az iskolai rendezvényeken mindig közös produkcióval szerepeltünk. Kihasználtuk az évenként rendszeresen ismétlődő programok által kínált lehetőségeket, mind például a Katalin bál műsorának összeállítása 6. osztályban, mely teljes mértékben az ő szereplésükkel, maguk által összeállított műsorral valósult meg, majd tavasszal a farsang, ahol egy „Farsangoló” c. színjátékot tanítottam be az osztálynak, mellyel indultunk a kistérségi kulturális bemutatón, amelyről továbbjutottunk a megyei bemutatóra. A következő évben amerikai focit imitáltak a gyerekek. A lányok pom-pom görlök voltak, buzdították a hazai csapatot, önállóan megkoreografált táncbemutatóval, a szülők által megvarrt kisserkényekben és a maguk készítette pomponokkal.

⁹Oroszlány Péter: A tanulás tanítása; http://www.tmt-tanulas.com/index.php?a_tanulas_tanitasa 2007.02.15.

A fiúk rácsos fejtámaszának elkészítése, a széles vállak papírdobozokból történő összeszerkesztése, a számok és kitalált nevek kirajzolása, felragasztása kemény munka volt.

A teljes többmenetes játék 5-8 percbe sűrítése, a műsorközvetítő szövegének megírása kihívást jelentett számúkra. A legnagyobb odafigyelést a csapatjáték eljátszása jelentette. A nézők mellett balesetmentesen, de mégis látványosan eljátszani a meccsimitációt, arra készítette az egyébként ilyen helyzetben durvaságra, erőfitogtatásra mindig alkalmat kereső fiúkat is, hogy uralkodjanak önmagukon a siker érdekében.

A farsang után, már készülni kellett a március 15- i műsorra. A farsangoló sikerén felbuzdulva vettem a bátorságot arra, hogy egy szinte színházi előadás számba menő műsor színpadra vitelét megkockáztatom. Az eddig gyengébb tanulmányi eredményt nyújtó fiúknak hosszú és erőteljes szöveget kellett megtanulniuk, kiemelni a férfias erényeket, mint a céltudatosságot, a hazafiságot, a barátságot, a tettekkészséget és szeretetet. A fiúk igazi kihívásnak érezték, csak néha morgolódtak, de egy sem volt köztük, aki feladta volna a küzdelmet. A siker nem maradt el. Még máig frissen él bennük az élmény. A műsorokra este 6 óra után szoktunk készülni, ami különleges hangulatot adott, hiszen ez akkor már nem olyan iskolásnak tűnt, hanem egy közös, feladattal spékelt program volt.

A magyar órán fogalmazást írtak a műsor élményeiről.

Így jutottunk el oda, hogy X vagy Y már nem csak „ketteske” vagy „hármaska” volt, hanem „Te” aki játszottad a farsangi esküvőben a menyasszonyt, vagy: Te voltál a Petőfi, vagy a nyomdász stb.. Az osztálykirándulások mindig 2-3 naposak voltak, elmentünk többször moziba, de voltunk Budapesten is színházban is.

Milyen a ti osztályotok? (7-es szociometriai kérdőívén a 25. kérdés)

Válaszok:

Az osztályunk nagyon vidám, klassz, szeretjük egymást ugratni, és nagyokat nevetünk.

Összetartó csapat és segítőkészek vagyunk.

Jól el lehet egymással beszélgetni, az osztálykiránduláson nagyon jól együtt játszunk.

Összetartóak vagyunk, bár néha veszekszünk, jól tudunk együtt dolgozni, segítjük egymást.

Összeszokott osztályközösség.

Hangulatos, vidám, a fiúk, lányok jó a viszonya, mókás.

Jó közösség, jó bulikat csinálunk, és jól megvagyunk egymással.

Összetartó, jó buliszervező.

Tanulmányi átlaga rossz, közösségi munkája közepes.

Vicces, humoros, szeretjük egymást.

Szorgalmasak, ügyesek, kitartók, fürgék.

Úgy terveztem meg az éves tevékenységeiket, hogy legyen mindig módjuk saját ötleteiket megvalósítani, a kötelező feladatokat önállóan szétosztani egymás között. Az osztályfőnöki órákon nagyon sok kapcsolatteremtő és önismereti játékot játszottunk. A különböző rajzok és alkotások közös elkészítését, a csoportban történő feladatmegoldásokat kedvvel és emellett komolyan végezték. Bátran elmondták érzéseiket, vágyaikat, félelem nélkül, de tisztelettel teheték meg kritikáikat.

Az osztály bulikra nagy izgalommal készültek, és 8. osztályban már 8 óráig tartott.

Többször megnéztük a helyben megrendezett atlétika versenyeken az osztály tehetséges atlétáit.

Az osztályunk a 7. év szeptemberére új osztálytermet kapott. Dekorálása gondos tervezőmunkát igényelt, ugyanis más, a kistérségi továbbképzési programoknak is színhelye lett. Olyan kompromisszumos megoldást kellett keresni, amely az osztály ízlésvilágának az idegenek számára is egyaránt jó hangulatot, meleg légkört áraszt.

Az üres falakat egyiptomi falfestésekre emlékeztető képekkel, motívumokkal festették ki, teljesen önállóan, természetesen a rajztanár instrukcióit megfogadva. Keresték a motívumokat, közösen kiválasztottuk a legmegfelelőbbeket és órák után szívesen maradtak, hogy minél előbb gyönyörködhessenek az összhatásban.

Az egyedi megoldás minden osztályunkba betérőt csodálattal töltött el, nem maradnak el az elismerő szavak sem.

Az élet persze nem mindig felhőtlen.

Az osztályban az egyik fiú magatartása nagyon sok problémát okozott agresszív viselkedésével, rendszeres dühkitöréseivel, gátlástalan magatartásával osztálytársainak és tanárainak egyaránt. Robosztus alkata, erőfitogtatásra készítette. Órákon nem odaillő beszélásaival hívta fel magára a figyelmet.

Hasonló testfelépítésű, de sokkal jobb kognitív képességekkel rendelkező fiútársát folyamatosan provokálta, rendszeresen voltak köztük a verekedések. Ezt a fiút sajnos 7. osztályban a szülők kivették az osztályból, elvitték másik iskolába.

Miért a büntetlennek kell változtatni, kiszakadni a megszokott közösségből? Sajnos ezen a szinten a pedagógusnak kevés eszköz van a kezében akkor, ha a szülő nem partner, kevés sikert hoznak a konfliktuskezelési technikák folyamatos alkalmazása is. Azáltal, hogy nem volt már igazi rivális, agresszivitása elviselhetőbb lett. Tanórákon és szabadidőben is önkontroll nélkül erőszakos fizikai reakciói és az órák rendjét rendszeresen megszakító

beszólásai a társak tanulási teljesítményének rovására ment. Egy okos, de hiperaktív kislány teszi próbára még a közösség toleranciáját. Szinte mindenhez van megjegyzése, kritikátlanul előad mindent, nyomdafestéket nem tűrő stílusban. A szülők őt 4 éves korában hozták ki a nevelőintézetből. Az új szülők szociális körülményei nem a legjobbak, ahogy nő, egyre jobban összetűzésbe kerül velük, aminek ebben a mostani kamaszkorban szinte teljes eltávolodás lett a következménye. Egy ideig gyógyszeres kezeléssel valamelyest mérsékelni tudták a hiperaktivitást. A kislány és környezete érdekében folyamatos orvosi, pszichológusi segítségre volt szüksége, amit a szülők igénybe is vettek.

A két gyerek vitatkozása, egymást rendre utasító párbeszéde kizökkentette a tanórák menetét.

Az osztályközösség azonban nem rekesztette ki ezeket a gyerekeket sem, minden pozitív változásnak örült, igyekeztek bevonni őket az osztály vérkeringésébe. Ezzel az elfogadó magatartásukkal arra kényszerítették őket, hogy alkalmazkodjanak az osztályban kialakult szabályokhoz. Vegyék észre azokat az alkalmakat, amikor vétének a szabályok ellen, tudjanak bocsánatot kérni társaiktól, tanáraiktól.

A felvázolt szocioökonómiai háttér azonban kevésnek bizonyult arra, hogy a tanulók az iskolai órákon nem mindig elmélyíthető- a fegyelmezési problémák következtében- tananyagot magukévá tegyék.

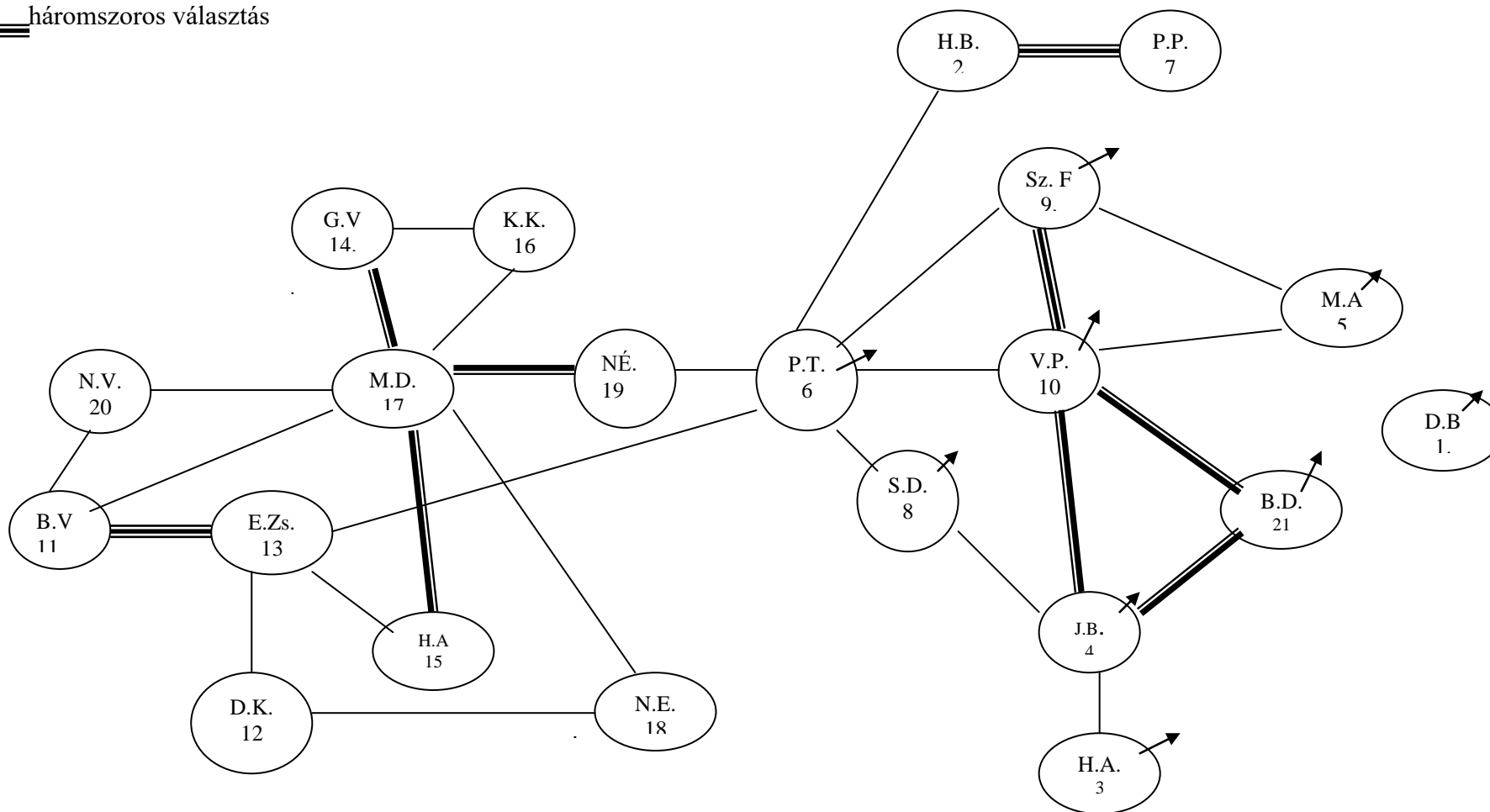
A gyerekek tanulmányi eredménye ha nem is kiemelkedő, **érzelmi intelligenciájuk elégedettséggel tölt el.** Nyilván vannak kivételek, és vannak alkalmak, amikor nem a szabályoknak megfelelően viselkednek, de megtalálják a kivezető utat a megoldásokra.

Szociogram 6. osztály végén 21 fő: 10 lány és 11 fiú

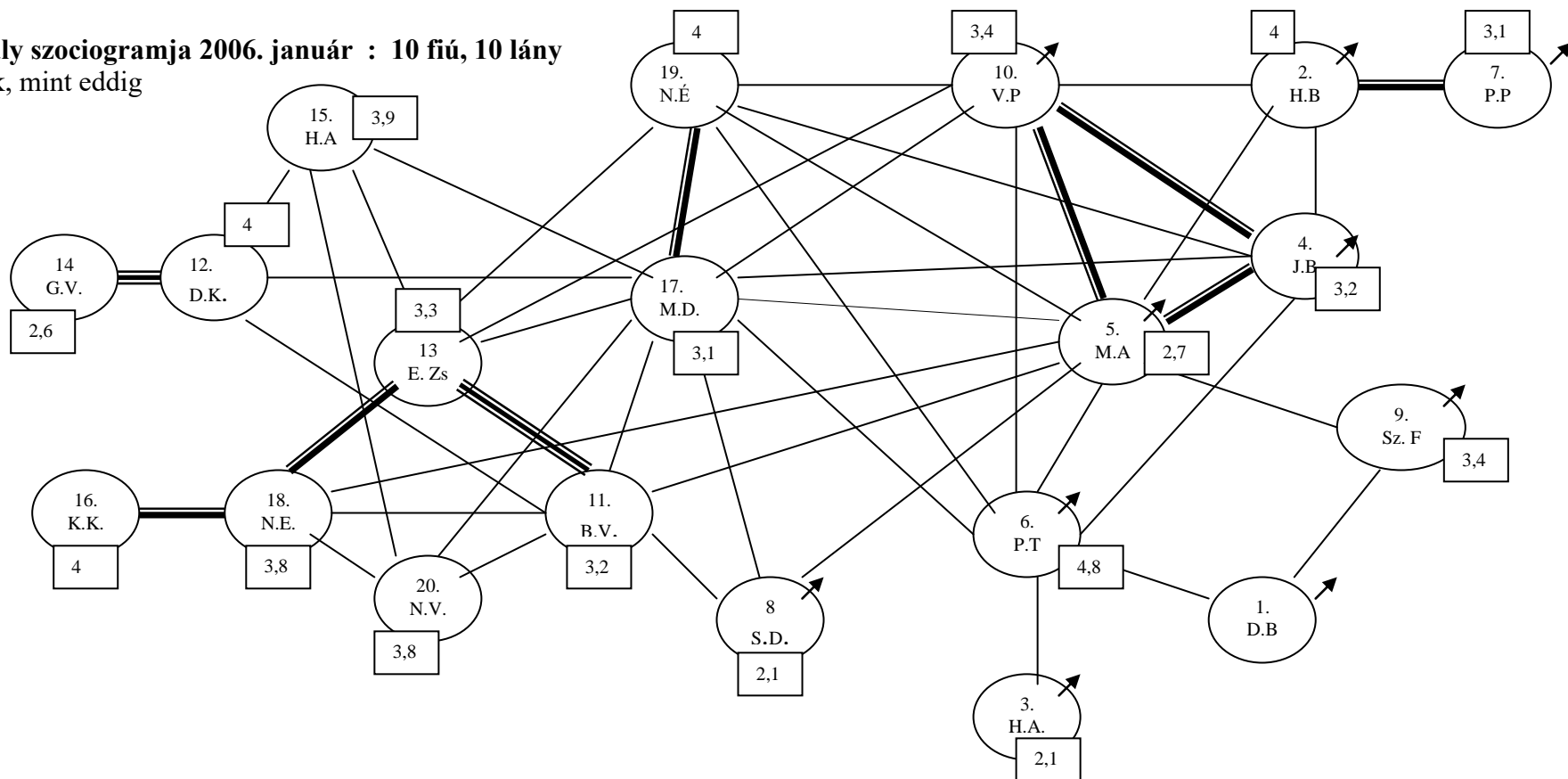
Mérei F (2004).: Közösségek rejtett hálózata 124. o. B-típusú kérdőív alapján

- egyszeres választás
- == kétszeres választás
- === háromszoros választás

↗ fiúk jelülése



8. osztály szociogramja 2006. január : 10 fiú, 10 lány
jelölések, mint eddig



Mérei F (2004).: Közösségek rejtett hálózata 124. o. B-típusú kérdőív alapján
Tanulmányi eredmények alakulásának összefoglaló táblázata

lányok	fiúk																				
	11.	12.	13.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	14.	4.	6.	9.	10.	1.	2.	7..	5.	8.	3.	21
8.	3,2	4	3,3	3,9	4	3,1	3,8	4	3,8	2,6	3,2	4,8	3,4	3,4	3,4	4	3,1	2,7	2,1	2,1	
7.	3,8	4,1	3,7	4,3	3,9	3,9	4,1	4,6	3,8	2,4	3,2	4,8	3	3,6	3,8	3,8	3,2	2,8	2,2	2,6	
6.	3,8	3,8	3,7	4,3	4	3,5	4	4,2	3,5	2,2	3,2	4,7	3,2	3,7	3,3	3,7	3,5	2,8	2	2,5	3,8
5.	3,3	4	3,3	4	3,8	3,5	4	4,2	3,5	2,2	3,2	4,7	3,2	3,3	3,5		3,7	2,7	2,2	2,3	4,3

8. osztály
 2006-
 2007 év I.
 félév i. félév

magatartás	5	5	4	5	4	4	4	5	4	5	4	4	4	5	5	5	5	3	5	4	4,25	
szorg.	4	5	4	4	3	4	3	5	4	4	3	3	5	4	4	5	4	2	4	4	3,70	
magyar nyelv	4	4	3	4	3	4	2	4	4	4	4	3	4	4	5	5	2	2	3	3	3,35	
magy. lr.	3	4	4	4	3	4	3	4	4	4	3	4	5	4	5	5	3	2	4	4	3,60	
történelem	3	3	3	4	2	4	2	4	3	4	3	2	3	4	3	4	3	2	3	3	2,95	
német ny	4	4	3	3	3	4	2	4	4	4	3	3	4	4	4	5	3	2	4	3	3,30	
	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00	
matematika	2	4	4	3	2	3	2	4	2	4	3	2	3	4	3	5	4	2	3	4	3,05	
informat.	4	4	4	4	3	5	4	4	4	4	4	5	4	5	4	5	5	5	3	4	4,00	
természetism	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00	
fizika	4	4	4	3	3	4	3	4	4	4	3	3	4	4	4	5	4	3	4	4	3,55	
biológia	3	4	2	3	2	5	3	3	2	4	3	2	3	4	3	5	3	2	3	3	3,00	
kémia	3	4	3	3	3	4	3	4	3	4	3	3	4	4	4	4	3	2	3	3	3,20	
földünkés k.	3	5	5	3	2	4	3	4	3	4	3	2	4	4	3	5	3	2	4	4	3,35	
ének-zene	5	4	4	5	3	4	4	5	4	5	3	4	4	4	5	5	4	4	4	4	4,00	
rajz	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4	5	5	5	5	4	4	5	5	4,60	
techn	5	5	4	4	5	5	5	5	4	5	4	4	5	5	5	5	4	4	4	4	4,35	
tesis	5	5	5	5	5	5	4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4	3	5	5	4,55	
média																					3,18	
egészségt.																						
	3,8	4,2	3,8	3,8	3,1	4,3	3,2	4,2	3,6	4,3	3,5	3,3	4,1	4,3	4,1	4,9	3,5	2,8	3,7	3,8		

8. osztály

2006-
2007 év
II. félév

magatartás	5	5	5	5	4	4	4	5	4	5	4	3	3	4	4	5	4	3	4	4	4,00
szorg.	4	4	4	4	3	4	3	5	3	4	4	3	4	4	4	5	4	2	3	4	3,60
magyar nyelv	3	3	3	3	2	3	2	4	3	3	4	2	4	4	4	4	3	2	2	3	2,90
magy. lr.	3	3	4	3	2	4	3	4	3	4	3	3	4	4	4	4	3	2	2	3	3,10
történelem	3	3	4	3	2	4	2	4	3	3	3	3	3	4	4	4	3	2	3	4	3,05
német ny	3	3	3	3	2	3	2	4	3	3	3	2	4	4	3	5	3	2	3	3	2,90
	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00
matematika	3	4	5	3	2	4	2	4	3	4	4	3	3	4	3	5	4	2	3	5	3,35
informat.	5	4	5	5	3	5	4	5	5	5	5	5	4	5	4	5	5	5	5	5	4,45
természetism	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00
fizika	3	3	4	3	3	4	3	4	3	4	3	3	4	4	4	5	4	3	3	4	3,40
biológia	3	3	2	3	2	4	2	3	2	4	2	2	3	4	3	5	3	2	3	3	2,80
kémia	3	3	2	2	2	3	3	3	2	3	2	2	3	3	3	4	2	2	2	3	2,50
földünkés k.	4	4	5	4	2	4	3	5	3	5	5	4	4	4	5	5	3	2	5	5	3,90
ének-zene	5	4	5	5	3	4	3	5	3	5	4	4	4	4	4	5	4	4	4	3	3,95
rajz	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4	5	5	5	5	4	4	5	5	4,60
techn	5	5	5	5	5	5	4	5	5	5	5	4	5	5	5	5	4	5	5	4	4,55
teszi	5	5	5	5	5	5	4	5	5	5	5	4	4	5	5	5	4	4	5	5	4,50
média	3	2	3	2	2	4	2	3	2	4	2	3	3	3	3	4	2	2	3	3	2,65
egészségt.	5	5	5	3	4	5	4	5	5	5	5	4	5	5	5	5	4	3	4	5	4,30
	3,8	3,7	4,1	3,7	2,9	4,1	3,0	4,3	3,4	4,1	3,8	3,2	3,9	4,2	4,0	4,7	3,5	2,9	3,6	3,9	3,57

(A tanulmányhoz felhasználtam a tanulmányi eredményeket, osztályfőnöki feljegyzéseket, méréseket, családlátogatások tapasztalatait)